YÜKSEK BÜYÜME MORALLERİ ARTIRDI, AMA RİSKLER DE VAR

Yılın ilk yarısında sağlanan yüksek büyüme ekonomide moralleri artırdı. Büyümenin yanı sıra riskler de artıyor. Çift haneye ulaşan enflasyon ve işsizlik artan cari açık ve bütçe açığı, düşmeyen faizler önemli kırılganlık unsurları olmaya devam ediyor. Önümüzdeki dönemde hem bu riskleri kontrol altında tutup hem de olumlu performansı devam ettirmek için ekonominin yapısal dönüşümünü hızlandırmalı, kapsamlı reform gündemini hayata geçirmeliyiz.

Türkiye ekonomisi ilk çeyrekteki yüzde 5,2 büyümenin ardından başta Kredi Garanti Fonu olmak üzere hükümetin teşvik ve desteklerinin süren etkisiyle ikinci çeyrekte yüzde 5,1 büyüyerek güçlü performansını sürdürdü. Böylece 2017'nin ilk yarısındaki büyüme yüzde 5,1 olarak gerçekleşti. Büyümede güçlü seyrin yılın kalanında da devam edeceğini bekliyoruz. Son çeyrekte tempo düşse bile 2017'nin yüzde 5-6 aralığında bir büyüme ile kapatılması tahmin ediliyor.

Büyümeye en önemli katkı daha önceki dönemlerde olduğunun aksine tüketimden değil, yatırım ve net ihracattan geldi. Yatırımlar yüzde 5,1'lik büyümeye 2,9 puan katkı yaptı. Bu kalemi 1,9 katkı ile hanehalkı tüketimi ve 1,7 puan ile net ihracat izledi. Devletin tüketim harcamasının katkısı eksi 0,6 ve stok değişimlerinin katkısı ise eksi 0,8 puan olarak yansıdı.

Ancak yatırımlardaki toparlanma inşaat kaynaklı gerçekleşti. Makine ve teçhizat yatırımlarındaki daralmaysa devam etti. Yılın ikinci çeyreğinde makine ve teçhizat yatırımlarındaki daralma yüzde 8,6 olarak gerçekleşti. 2017 yılının ikinci çeyreğindeki gerileme ile birlikte makine ve teçhizat yatırımlarında dört çeyreklik bir düşüş kaydedildi. Böylelikle makine yatırımlarında son dönemlerin en uzun gerileme dönemi yaşandı.

Üçüncü çeyrekte hem baz etkisi hem de güçlü seyreden verilerin etkisiyle daha yüksek bir büyüme rakamı görmeyi bekliyoruz. Sanayi üretimindeki yükseliş bunun öncü göstergelerinden biri. Kredi Garanti Fonu kaynaklı kredi desteği sona gelmesine rağmen ekonomik aktivitede başlattığı ivme güçlü kalmaya devam ediyor. İhracat hem döviz kurunun etkisi hem de en büyük ihracat pazarımız olan Avrupa'daki toparlanma sayesinde olumlu yönde ilerliyor. Toparlanmaya başlayan turizm gelirleri de döviz dengesine pozitif katkı sağlayacak. Öte yandan ithalatta görülen artış net ihracatın pozitif katkısı üzerinde risk oluşturuyor.

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU

TOBB Başkanı
Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği
(Eurochambres) Başkan Yardımcısı
İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası (ICCIA) Başkan Yardımcısı ve
Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Yönetim Kurulu Üyesi
baskanlik@tobb.org.tr

Özel tüketim 2016 son çeyrekteki yüzde 6,3'lük güçlü artışının ardından kademeli olarak ivme kaybediyor. 2017 ilk çeyrek yüzde 3,6, ikinci çeyrek yüzde 3,2 oldu. Bu artışta teşviklerin de etkisiyle yüzde 4,8 artan dayanıklı tüketim malı büyümesi etkili oldu.

Kamu tüketimi son 6 çeyrektir ortalama yüzde 10 büyüyordu. İkinci çeyrekte eksi yüzde 4,3 ile iki yıl sonra ilk defa daralma kaydetti. Bunda yüksek baz etkisi de etkili oldu zira geçen yıl aynı dönemde yüzde 15 artış yaşanmıştı.

Yatırımlar büyümeye en önemli katkıyı verdi. Ancak kompozisyonu sürdürülebilirlik endişesini artırıyor. Yatırım büyümesi ikinci çeyrekte yüzde 9,5 ile son 1,5 yılın en güçlü büyümesini kaydetti. Ancak bu büyüme inşaat harcamaları kaynaklı. İnşaat harcamaları ilk çeyrekteki yüzde 14'lük artışının ardından ikinci çeyrekte de yüzde 25 artış kaydetti ve son 17 çeyreğin en yüksek düzeyine ulaştı. İnşaat yatırımlarındaki patlamanın kamu-özel ortaklığı projelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Makine-teçhizat yatırımlarıysa dört çeyrektir daralmaya devam ediyor. İlk çeyrekteki yüzde 12'lik gerilemenin ardından ikinci çeyrekte de yüzde 8,6 geriledi. Makine-teçhizat yatırımlarındaki zayıf seyrin devam etmesi özel sektördeki temkinli duruşun devam ettiğine işaret ediyor.

Dış ticaret büyümeye önemli katkı verdi. Zayıf TL, güçlü yurtdışı talebi, toparlanan turizm gelirleriyle ihracat büyümesi yüzde 10,5 olurken büyümeye 2,2 puan katkı sağladı. Yüzde 2,3 puan artan ithalat ise büyümeyi 0,6 puan aşağı çekti. Öte yandan veriler ihracatta fiyat indirimleriyle yol alındığına işaret ediyor. Dış ticaret hadleri son bir senede yüzde 6 geriledi. Bu da Türkiye'nin daha yüksek fiyatla ithalat yapıp daha ucuza sattığını gösteriyor.

Dolar bazında milli gelir gerilemeye devam ediyor. Milli gelir 2013 yılında 950 milyar dolara kadar çıkmıştı. 2017'de ikinci çeyrekte 847 milyar dolardan 834 milyar dolara geriledi. Kişi başına gelirdeki düşüş de devam ediyor. 2013'te 12 bin 480 dolara çıkan kişi başına gelir, bu yılın ilk yarısı sonunda 10 bin 520 dolar dolayına indi.

Yılın ilk yarısında büyümenin yüzde 5'in üstüne çıkmasında iki önemli faktörden daha söz edilebilir. Bunlardan birincisi küresel sermaye akışının yeniden gelişmekte olan ülkelere dönüyor olmasıyla ilgili. İkinci doping ise özellikle 2017 başından bu yana sağlanan olağanüstü kredi desteği.

Küresel büyümenin 2017 yılında yüzde 3,5'e ulaşacağı, Türkiye'nin dâhil olduğu çevre ülkelerde de 2017 büyümesinin ortalama yüzde 4,5'i bulacağı bekleniyor. Başka bir ifadeyle Türkiye'deki büyüme çevre ülkelerde yaşanan büyüme eğiliminden kopuk değil, ayrışmıyor. Bu yılın başından itibaren jeopolitik risklerde gözlenen gerileme ve ABD'de Trump'ın beklenenden kötü çıkan performansının etkisiyle FED'in faiz artırma konusunun sürüncemede kalmasıyla sıcak para yeniden Türkiye dahil gelişmekte olan ülkelere akmaya başladı. Öte yandan verilen desteklerin etkisiyle yurtiçi kredi hacmi hızla büyüdü. Son bir yıllık artış yüzde 23'ü buldu.

Sonuç olarak yılın ilk yarısında sağlanan yüksek büyüme ekonomide moralleri artırdı. Öte yandan temkinli duruşu elden bırakmamak gerekiyor. Zira büyümenin yanı sıra riskler de artıyor. Çift haneye ulaşan enflasyon ve işsizlik, artan cari açık ve bütçe açığı, düşmeyen faizler önemli kırılganlık unsurları olmaya devam ediyor. Önümüzdeki dönemde hem bu riskleri kontrol altında tutup hem de olumlu performansı devam ettirmek için ekonominin yapısal dönüşümünü hızlandırmalı, kapsamlı reform gündemini hayata geçirmeliyiz.